

PEDAGOGY AND EDUCATION

Управління безпекою освітнього процесу в умовах зміненої реальності

Лесик Анжеліка Сергіївна¹, Коваль Карина Валентинівна²

¹ кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки;
Бердянський державний педагогічний університет; Україна

² асистентка кафедри педагогіки;
Бердянський державний педагогічний університет; Україна

Організація безпечного освітнього середовища є одним із пріоритетних завдань розбудови та модернізації системи освіти в Україні. Особливого значення ця проблема набула саме з початком повномасштабного вторгнення, адже перед освітніми закладами та їх представниками постала низка проблем, зокрема наявність укриттів та інших первинних споруд для захисту учнів від ракетних та артилерійських атак, розробка та впровадження алгоритмів дій в небезпечних ситуаціях, створення планів евакуації та забезпечення кожного учасника освітнього процесу усім необхідним у випадку загроз (достатня квадратура укриттів з розрахунку на кожну людину, доступ до питної води та їжі, домедична та психологічна допомога тощо).

Раніше проблема безпечного освітнього середовища переважно розглядалась в контексті психологічного насилля та заподіяння фізичної шкоди серед учнів. Однак протягом останніх років сучасні науковці значно розширили поняття «безпечне освітнє середовище» та почали розглядати його як цілісну взаємопов'язану систему трьох компонентів: фізичної, психологічної та інформаційної безпеки. Окреслена проблема стала предметом дослідження багатьох науковців, педагогів та управлінців: А. Аносової, В. Ворожбіт-Горбатюк, Л. Канішевська, О. Кін, О. Кудря, А. Лесик, Н. Муляр, К. Павелків, Т. Собченко, Н. Софій, Л. Шелестова та ін.

Організація безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану має здійснюватися лише на основі нормативно-правових документів та рекомендацій Міністерства освіти і науки України. У випадку, якщо освітній заклад не може забезпечити високий рівень захищеності учасників освітнього процесу, то слід розробити альтернативний варіант навчання в

PEDAGOGY AND EDUCATION

умовах дистанційної освіти, адже пріоритетним завданням будь-якої ланки освітньої системи є збереження життя та здоров'я учнів [5].

Не менш важливим є орієнтація ЗЗСО не тільки на забезпечення якісної освітньої діяльності, але й на психологічне благополуччя учнів : розвиток стійкості та самоконтролю, вміння керувати своїми емоціями, соціалізація, толерантність та емпатія тощо. Задля реалізації окресленої мети адміністрація освітнього закладу має організовувати ігри, проєктну та пізнавальну діяльність, тренінги та івенти [6]. В загальному значенні психологічна безпека в освітньому закладі розглядається як стан середовища у якому відсутні будь-які прояви психологічного насильства, задовольняються основні потреби в особистісному спілкуванні, кожний учасник освітнього процесу відчуває себе комфортно та має психологічну захищеність [5].

Найголовнішим кроком в організації фізичної безпеки є визначення чинників, що можуть становити небезпеку для учнів: пожежі, стихійні лиха, масові захворювання, дорожньо-транспортні пригоди, військові конфлікти та інші надзвичайні ситуації. Окрім загальношкільного інформування учасників освітнього процесу щодо алгоритму дій у небезпечних ситуаціях, адміністрація освітнього закладу має належним чином облаштувати захисні споруди та укриття, перевірити роботу вентиляції, розробити шляхи евакуації відповідно до вікових, психологічних та індивідуальних особливостей дітей, організувати заходи щодо набуття практичних навичок надання першої допомоги із залученням відповідних фахівців тощо [4]. За необхідністю заклад загальної середньої освіти має бути готовий змінити форму організації освітнього процесу та модернізувати розклад занять відповідно до змішаного, синхронного та асинхронного навчання. Не зважаючи на військові дії, усі учні мають право здобувати якісну освіту, саме тому керівники освітніх закладів мають потурбуватись, щоб кожен учень зміг отримувати знання у зручній формі та мати постійний доступ до освітніх ресурсів [2, 3].

Інформаційну безпеку в освітньому середовищі слід розглядати як систему прийнятих рішень, дій та технічних інструментів, що створюють умови захищеності інформаційного простору. Під час надзвичайних ситуацій інформаційну безпеку слід організувати таким чином, щоб забезпечити відсутність витоку особистої інформації учасників освітнього процесу та конфіденційних даних освітнього закладу. Не менш важливим є формування інформаційної та соціальної компетентностей у

PEDAGOGY AND EDUCATION

здобувачів освіти з метою розвитку вміння зберігати та використовувати власну дані [4].

Отже, безпечне освітнє середовище передбачає створення психологічної, фізичної та інформаційної безпеки для усіх учасників освітнього процесу. Окрім організації якісного та сучасного навчання, особлива увага в умовах воєнного стану має приділятися збереженню здоров'я та життя учнів. Окреслена проблема є доволі актуальною в умовах сьогодення та потребує подальших наукових досліджень.

References:

- [1] Канішевська Л. В., Лесик А. С. Форми і методи виховання безпечної поведінки майбутніх вчителів в умовах надзвичайних ситуацій. *Вісник науки та освіти*. № 3 (21). 2024. С. 765–774.
- [2] Кудря О. В. Безпечне освітнє середовище в закладах загальної середньої освіти та роль учителя в його формуванні. *Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період : виклики, правила, перспективи* : матеріали всеукр. наук.-пед. підвищення кваліфікації (4–14 квітня 2024 року). Львів-Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 178–182.
- [3] Муляр Н. М. Безпечне та здорове освітнє середовище Нової української школи. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Вип. 77. 2020. С. 151–154.
- [4] Про.Безпеку : безпечна освітня екосистема громади : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Н. Софій, А. Аносової. Київ: Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2023. 518 с.
- [5] Собченко Т., Кін О., Ворожбіт-Горбатюк В. Створення безпечного освітнього середовища у закладах освіти в умовах воєнного стану. *Новий колегіум*. № 3. 2023. С. 39–42.
- [6] Шелестова Л. В. Особливості навчання учнів початкової школи в умовах війни. *Implementation of modern scientific opinions in practice : abstracts of XI International Scientific and Practical Conference (March 20–21, Bilbao, Spain)*. С. 204–208.